

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

ה"ט 13-06-25592 פלוגית ואח' נ' פלוני.

בפני כב' השופט אסף זגורי

המבקשות
1. פלוגית (קטינה)
2. אלמונית
3. האם
(קטינה)

נגד

האב.

המשיב

פסק דין

א. התובענה:

1. המבקשת 3 (להלן: "האם") הגישה בקשה לצו הגנה בשם 2 בנותיה הקטינות כנגד אביהן הוא המשיב (להלן: "האב"). יש לציין, כי הצדדים גרושים וחלוקת זמני השהייה של הקטינות נקבעה על ידם בהסכמה לאחר הליך התערבות של יחידת הסיוע בתובענות קודמות. במסגרת הבקשה הנוכחית, עתרה האם למעשה לאסור על המשך המפגשים בבית האב בין בנותיהם הקטינות של הצדדים לבינו.

2. בבסיס הבקשה פורטו שני אירועים בהם נפגעו הקטינות עת שהו אצל האב במסגרת חלוקת זמני השהייה המוסכמים: במסגרת מפגש מיום 26/5/13 הכין האב שיעורי בית עם הבת אלמונית, כעס עליה תוך כדי כך על כי אינה מצליחה, העליב וקילל אותה והכה אותה בראשה. הקטינה סיפרה הדבר לאם לאחר סיום המפגש וזו הגישה תלונה במשטרה. במסגרת מפגש שהתקיים כשבועיים לאחר מכן, ביום 7/6/13 החליקה הקטינה פלוגית באמבטיה שבבית אביה ונחבלה בשפתה.

3. המבקשת שטוענת כי היא עצמה הוכתה כאשר הייתה נשואה למשיב, טוענת כי מדובר באב רשולן שלא אמור לקבל הקטינות לשהייה ארוכה הכוללת לינה ואשר מסכנת את הקטינות ועל כן הגישה למעשה הבקשה.

ב. עמדת המשיב:

4. המשיב טוען, כי הבקשה הוגשה כנגדו מטעמים נקמניים גרידא על רקע אירוסיו לבחירת לבו וזאת תוך ניצול לרעה של החוק למניעת אלימות במשפחה. לדבריו בשל העובדה שהמשיך בחייו והתארס מבקשת האם להתנקם בו באמצעות פגיעה בקשר שלו עם בנותיו הקטינות.

5. לגופן של טענות הודה האב שבתו פלונית החליקה באמבטיה ונפגעה בפיה וזאת ביום בו נערכה מסיבת אירוסיו, אך עם זאת טען כי המשיכה שגרת חייה ללא כל הפרעה וכי מדובר היה בחבלה קלה שיכולה לקרות לכל קטין בהשגחת כל הורה. לגבי אירוע הכאת הקטינה אלמונית לא נמסרה גרסה בתצהיר ואילו במסגרת הדיון במעמד הצדדים הוא מסר, כי נכון שהוא מתעצבן על בתו הקטינה בעת הכנת שיעורים עמה אך הכחיש, כי הכה אותה בראשה. מאוחר יותר וכעולה מהתסקיר עולה או נרמז לכאורה, כי האב חזר בו מהכחשתו זו.

ג. הראיות:

6. הראיות שבידי בית המשפט הן כמה: ראשית, עדויות וגרסאות הצדדים כעולה מכתבי הטענות ומהצהרותיהם לפרוטוקול. שנית, חקירת ילדים של הקטינה אלמונית על ידי המשטרה ושלישית תסקיר סעד יסודי של עיריית ***.

7. אומר כבר כעת את מסקנתי והכרעתי, כי מהראיות שבפניי עולה באופן חד משמעי ונחרץ, כי הקטינות צריכות להמשיך להיות בקשר עם אביהן, כי לא נשקף להן סיכון ממשי ממנו וכי אין כל מקום להאריך צו ההגנה שניתן במעמד צד אחד. לקביעתי זו אני מגיע משילוב תכליות החוק למניעת אלימות במשפחה, איסור הכאת קטינים על ידי הורים כפי שנקבע בפסיקה והמסוכנות המזערית אם בכלל הנשקפת לקטינות לאור האזהרה בדמות צו ההגנה שניתן במעמד צד אחד. אבהיר צעדי אלו אחד לאחד כעת.

ד. מטרת החוק למניעת אלימות במשפחה, תשנ"א – 1991:

8. הכרעה בתובענה לצו הגנה המוגשת מכוח החוק למניעת אלימות במשפחה, תשנ"א – 1991 (להלן: "החוק"), מחייבת מעת לעת דיון והבהרה של תכליותיו.

9. ובכן, מטרת החוק למניעת אלימות במשפחה היא להרחיק בן משפחה אשר נוקט מעשי אלימות והתעללות כאלה שאינם מאפשרים חיים סבירים, פוגעים פגיעה משמעותית בכבודו וברוחותו של בן המשפחה המבקש הגנה. על בית המשפט לאזן איפוא, בין כבודו שלממותו וחירותו הגופנית והנפשית של האחד אל מול זכותו של האחר להמשיך את מסגרת ורצף חייו הרגילים בביתו, עם בני משפחתו וילדיו. לכן, רק במקרים שבית המשפט מגיע למסקנה ברורה וחד משמעית שהאלימות הננקטת היא אכן כזו המצדיקה

נקיטת אמצעי כה מרחיק לכת הוא ייעתר לבקשה וירחיק את האדם מביתו (ע"א 192/82 סדן נ' סדן, פ"ד לו (4) 169). ומכאן למסקנה נוספת: כאשר אין מדובר באללימות, שיש בה משום סכנה מוחשית מיידית, מן הראוי, שבית המשפט יקדים להוצאת צו האיסור **אזהרה** ל"בעל התגרה", ו**יחזור ויזהירו**. שהרי גם בנקיטת אמצעי חמור זה חל הכלל, ש"אין עונשין אלא אם כן מזהירין" (ראו גם: ע"א 4480/93 פלוני נ' פלונית, פ"ד מח (3) 461). **רק אם אין באזהרה כדי לסייע יינתן צו שיפוטי** (בר"ע 19/74 י' בר לוי נ' מ' בר לוי ואח', פ"ד כח(1) 726; ע"א 573/81 רחלה כסיף ואח' נ' רם כסיף, פ"ד לו(2) 294; בר"ע 258/81, ע"א 508/81 ע"א 488/81 ט' ליפשיץ נ' מ' ליפשיץ פ"ד לז(3) 645). רוצה לומר, רק אם נוכח בית המשפט, כי **אזהרותיו אינן מועילות וכי כל דרך אחרת לא תצלח, רק אז, בליט ברירה, ייתן את הצו ויגבילו מראש**, פרט למקרים חמורים במיוחד, לתקופת זמן קצוב. הטעם לכך הוא, שהצו לא נועד ליצור סטטוס של פירוד, הזר לדין שלנו, אלא **מטרתו להגן על הצד הנפגע ולהביא את הצד הפוגע שיהרהר במעשיו ויתקן את דרכיו**, וכך ייווצר סיכוי חדש לחיי שלום במשפחה הזוג. הצו מטבע ברייתו חייב להיות זמני, עד להתפייסות או עד לגירושין.

10. הדברים לעיל יפים גם למקרה בו עסקינן בבקשת צו הגנה בין הורים גרושים ופרודים ביחס לאללימות שננקטה לכאורה כנגד מי מהילדות. מתן הצו אינו אקט של ענישה, אלא אקט של מניעה והגנה. אם בסופו של יום מגיע השופט לכלל הכרה, כי היה בהליך שלפני כדי לשמש אזהרה מרתיעה בפני ההורה שנהג באללימות בילדיו, הרי אז הוא יכול להסתפק באזהרה ולהימנע ממתן או הארכת צו הגנה.

11. על כך אוסיף, כי אם חפצה האם בשינוי דרך קבע של הסדרי המפגשים בין הקטינות לבין אביהן, הצעד המשפטי שהיא אמורה לנקוט הוא הגשת תביעה לשינוי הסדרי הראייה ולא להסתפק בתובענה שבכותרת, שכן ברור שצו הגנה מוגבל בזמן ובהיקף ואין בו כדי לשנות מסדרי מפגשים קבועים שנקבעו בתביעה למשמורת. אמנם, יכולה האם לנקוט בהליך של צו הגנה כדי להגן על בנותיה, אך שומה עליה לזכור ולדעת, כי ההליך מוגבל כאמור. דברים אלה הוסברו למבקשת גם על ידי בית המשפט עוד במהלך הדיונים השונים.

ה. הכאת ילדים על ידי הוריהם – בין איסור פלילי לאיסור ערכי

12. עיון בעדות האם, עדות הקטינה, תסקיר הסעד וביתר העדויות מביאני לכלל מסקנה חד משמעית הרבה מעבר למאזן הסתברויות, כי המשיב אכן נהג באללימות פיסית כלפי הבת אלמונית עת הכין עמה את שיעורי הבית, בכך שהכה בה בראשה.

13. אך האם בכך יש כדי להצדיק הגשת ולא כל שכן מתן צו הגנה? סבור אני כי התשובה הינה בחיוב לעניין הגשת הבקשה ומתן צו במעמד צד אחד, אך לא לעניין הארכתו.

14. מכות חינוכיות הינן פסולות מדעיקרא. אסור למי מההורים להכות את ילדיהם. זאת ועוד, במקרה הנוכחי, האב הודה שאיבד למעשה העשתונות והתעצבן על בתו במהלך הכנת שיעורי הבית ועל כן הכה אותה. מדובר בהתנהגות פסולה שהמשפט הישראלי אינו נותן לה יד.

15. בית המשפט העליון כבר קבע לפני כשני עשורים, כי ענישתם הגופנית של ילדים כשיטת חינוך פסולה מכל וכל, היא שריד לתפיסה חברתית-חינוכית שאבד עליה הכלת, והיא אסורה כיום בחברתנו. אסור כי הקטין ישמש שק אגרוף, שבו יכול ההורה לחבוט כרצונו, כך גם כאשר ההורה מאמין בתום-לב שמפעיל הוא את חובתו וזכותו לחינוך ילדו. הילד תלוי בהורו, זקוק לאהבתו, להגנתו ולמגעו הרך. הפעלת ענישה הגורמת לכאב ולהשפלה אינה תורמת לאישיותו של הילד ולחינוכו, אלא פוגעת היא בזכויותיו כאדם. היא פוגעת בגופו, ברגשותיו, בכבודו ובהתפתחותו התקינה. היא מרחיקה אותנו משאיפתנו לחברה נקייה מאלומות. שימוש מצד הורים בעונשים גופניים או באמצעים המבזים ומשפילים את הילד כשיטת חינוך, הינו אסור בחברתנו כיום.

16. אין בכך כדי לומר, כי כל ענישה חינוכית או אלימות של הורים כלפי ילדיהם הקטינים מקימה אישום פלילי בהכרח. להורה עומדות ההגנות הקבועות בחוק העונשין, הקובעות סייגים לאחריות פלילית בנסיבות מתאימות, ובהן ייכללו כל אותם מקרים של שימוש בכוח לצורך הגנה על גופו של הקטין או של אחרים. בסייגים המוכרים לפטור מאחריות פלילית יש כדי לבטא הבחנה הולמת בין שימוש בכוח בידי הורים למטרות של "ענישה חינוכית" שפסולה היא ואף אסורה, לבין שימוש סביר בכוח שנועד למנוע נזק לילד עצמו או לזולתו, או לאפשר קיום מגע קל, גם אם תקיף, בגופו של ילד לשם שמירה עלהסדר. בנוסף, קיימות בדין הפלילי "מסננות" מספיקות, על-מנת שמקרים קלי ערך לא ייכנסו לגדרו. כך למשל ניתן בידי התביעה שיקול-דעת שלא להעמיד לדין בהיעדר עניין לציבור, וכן מצויה בדין הפלילי הגנת "זוטי דברים", שאף בה יש כדי למנוע הטלת אחריות פלילית בשל שימוש בכוח קל ערך של הורה כלפי ילדו (ע"פ 4596/98 פלונית נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(1) 145, 187(25/01/2000)).

17. מנגד, ברור כי הכאה חד פעמית של קטין (ולא תוך כדי הפעלת אלימות קשה במיוחד) נחשבת למעשה שלא יצדיק הגשת כתב אישום כנגד ההורה שכן הוא חוסה בהגנת הזוטות וזאת להבדיל מדפוס התנהגות אלים, מתמשך ובלתי פוסק (ראה שם בעמ' 187).

18. כב' השופטת בייניש (כתוארה דאז) סייגה בפסק דינה לעיל בצורה מסוימת את ההלכה הגורפת שקבעה לא מכבר, וקבעה, כי מכיוון שמוכן שיחסי הורים וילדים כרוכים, במהלך היומיום, בצורך במגע פיזי שגרתי - קל, גם אם תקיף - אזי מגע כזה לא יהווה בסיס לעברה פלילית (וההנחה היא שכוונתה הינה, למשל, להיתר להלביש ילד בכוח שעה שהוא מתנגד לכך, וכדומה אך לא הכאה בראשו כיוון שלא הצליח להכין שיעוריו) (ראו גם:

בנימין שמואלי, "ענישה גופנית של ילדים בידי הוריהם על-פי המשפט העברי - גישות מסורתיות וזרמים מודרניים", פלילים י 365, (תשס"ב-2001).

19. **לגבי דידי, אין בעובדה שהכאה מסוימת של הילד אינה מגעת כדי איסור פלילי, כדי למנוע ממנה מלהוות עילה למתן צו הגנה או כדי להתיר אותה במסגרת הקשר הורה-ילד במסגרת הסדרי המפגשים. גם אם מדובר ב"הכאה קלה", גם אם מדובר במעשה חד פעמי, על בית המשפט לשמור על הקטינים מפני הידרדרות לאלימות מתמשכת.**

20. מחקרים פסיכולוגיים וחינוכיים מראים כי השימוש בענישה מצד הורים, הגורמת לילדיהם כאב או השפלה, אינו רצוי, ואף עלול להיות מזיק. במקרים רבים, ענישה "קלה" מתדרדרת עם הזמן לאלימות קשה יותר. ענישה גופנית שראשיתה למטרות משמעת מתדרדרת להתעללות שיטתית, המסכנת את שלומו של הילד. ענישה הגורמת כאב או השפלה כשיטת חינוך, עלולה לפגוע לא רק בגופו של הקטין אלא גם בנפשו. במקום לעודד אצל הילד משמעת עצמית, עלולה היא לגרום לו נזקים פסיכולוגיים ניכרים. מקורבן אלימות עלול הילד המוכה להפוך בבגרותו לאדם אלים בעצמו. בית-המשפט אינו יכול ואינו רשאי לעצום עיניו מפני התפתחויות חברתיות ומהלקחים שהופקו ממחקרים חינוכיים ופסיכולוגיים אשר שינו מן הקצה אל הקצה את ההתייחסות לחינוך תוך שימוש באמצעי ענישה גופניים. מעבר לכך שענישה מכאיבה או משפילה כשיטת חינוך אינה משיגה את מטרותיה באופן אמיתי וגורמת לילד נזקים גופניים ונפשיים, היא מפרה את זכותה הבסיסית של אוכלוסיית הילדים בחברתנו לכבוד ולשלמות הנפש והגוף (ע"פ 4596/98 פלונית נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(1) 145, (25/01/2000)).

ו. **דיון והכרעה : בין דיון בהצדקה להגשת הבקשה לבין דיון בהצדקה להארכתו**

21. לאור כל אלה ובשעה שקבעתי, כי אכן ננקטה אלימות פיסית מכוונת (חד פעמית) של האב כלפי הבת אלמונית במסגרת הסדרי המפגשים, אני קובע כי אכן היה מקום להגיש הבקשה למתן צו הגנה ואינני סבור שמדובר בבקשה שהוגשה ממניעים נקמניים גרידא (הגם שאיני פוסל כעס אישי של האם על האב במישור היחסים הזוגי, בדיוק על רקע אירוסיו לבחירת לבו). אך לא זו השאלה. השאלה היא, האם נכון להאריך הצו שניתן במעמד צד אחד אם לאו.

22. מכאן מגיעים אנו לנקודת ההשקה בין **ההצדקה להגשת** בקשת צו הגנה במעמד צד אחד (והיענות בחיוב לה) לבין **ההצדקה להארכת** צו ההגנה לתקופה נוספת. נקודת השקה זו מחייבת אותנו להביא בחשבון מספר משתנים :

א. האם יש במתן צו ההגנה במעמד צד אחד משום אזהרה מספקת כלפי המשיב?

ב. האם מעשי המשיב שהצדיקו מתן צו הגנה במקור הם אכן חד פעמיים ואינם מן החמורים?

ג. האם יש בפני השופט/ת כלים להערכת סיכון עתידי לקטינות?

ד. האם מסגרת הדיון בבקשת צו הגנה לפי החוק למניעת אלימות במשפחה, תשנ"א – 1991 מתאימה להמשך בירור אופן הסדרת הקשר בין המשיב לבין בנותיו הקטינות?

23. בנסיבות המקרה שלפניי, דומני כי המענה לכל השאלות שלעיל הינו חיובי ;

א. מעיון בתסקיר עולה, כי האב חזר בו מהכחשתו את המעשה. הוא מבין היטב את חומרת התנהגותו ומודע לאבדן השליטה שהביאה להכאת הקטינה על ידו. הוא גם הביע חרטה כנה על מעשיו על כך שכעס על בתו והתחייב שהנדבר לא יישנה בעתיד (עמ' 2 ועמ' 5 לתסקיר).

ב. למעט האירוע הנוכחי, אין אירועי אלימות מכוונים של האב בעבר כלפי הילדים ולא היה ראוי לשרבב למקרה הנוכחי את נסיבות ההחלקה באמבטיה של הבת פלונית רוצה לומר, כי בהחלט מדובר באלימות חד פעמית כלפי הקטינה. מדובר במכה בראשה של הקטינה שהיא מעשה חמור, שגם מצדיק והצדיק הגשת הבקשה ומתן צו הגנה במעמד צד אחד, אך אין מדובר במעשה אלימות חמור שמצדיק הפסקת קשר ומפגשים של האב עם שתי בנותיו לעתיד.

ג. תסקיר הסעד והמלצותיו, העובדה שגם האם הבינה שדי בצו ההגנה שניתן במעמד צד אחד, האפקט המרתיע של צו ההגנה ותיאור אישיותו הנורמטיבית כעולה לכאורה מהתסקיר הם בגדר כלים מספיקים לצורך ניבוי ותקווה, כי הסיכון שנשקף לקטינות אינו גבוה באם יחודש הקשר בין האב לבין הקטינות.

ד. ברגע שהאם הסכימה לחידוש הקשר של האב עם הקטינות (כעולה מהתסקיר) וכך גם ממליצה העו"ס לסדרי דין, יוצא, כי ההליך השיפוטי במסגרת הנוכחית **אכן מיצה עצמו** והתאים לבירור אופן הסדרת הקשר בין הקטינות לבין אביהן בצל טענות האלימות שיוחסו לו. אילו מדובר היה בהמשך התנגדות של האם למפגשים של בנותיה אצל האב, ייתכן והיה מקום לדרוש נקיטת הליך בעניין שינוי של קבע של הסדרי הראייה או בירור העניין בתובענה עיקרית מתאימה ולא לפי הוראות החוק למניעת אלימות במשפחה, שכן סעד מכוח הוראות החוק מוגבל לשלושה חודשים בלבד.

הדברים מתיישבים יפה עם סוג האלימות וסוג האישיות של ההורה האלים ; דווקא אלימות חד פעמית, הורה נורמטיבי המכה על חטא ומודע לחומרת מעשיו,

אלא מתאימים לבירור במסגרת הליך של החוק למניעת אלימות במשפחה. אלימות מתמשכת, צורך בבירור עמוק יותר לעניין מסוכנות הנשקפת לילד, צורך במעקב לאורך זמן אחר קיום המפגשים ו/או תרומתם/נזקייהם לצדדים, אלא יצריכו העברת הבירור לתביעה בעניין הסדרי מפגשים ולא תחת החוק למניעת אלימות במשפחה.

24. אם נוסף על כל אלה ההלכות הידועות לעניין מטרת מתן צווי הגנה לפי החוק למניעת אלימות במשפחה, תשנ"א – 1991 ונבחן את הרציונל בהטלת אזהרה על משיבים לבקשות מעין אלו, נמצא כי בעצם מתן הצו במעמד צד אחד, הנתק בין המשיב לבין בנותיו הקטינות כחודשיים ושבוע ימים מאז מתן הצו, יש משום הרתעה ראויה וניתן בהחלט להסתפק ב"אזהרה" (שעשתה את שלה).

25. לאור כל האמור לעיל, אני מורה כדלהלן:

25.1. **צו ההגנה שניתן במעמד צד אחד, מבוטל החל מהיום.**

25.2. **הסדר הקשר והמפגשים בין הקטינות לבין אביהן יתקיימו לפי המלצות התסקיר מיום 4/8/2013.**

25.3. **בית המשפט רואה בהליך שהתקיים משום אזהרה כלפי המשיב לבל ינהג באלימות כלשהי כלפי בנותיו הקטינות. במקרה של אלימות חוזרת, יישקלו אמצעי טיפול הולמים.**

26. המזכירות תמציא פסק הדין לצדדים ולעו"ס לסדרי דין ותסגור התיק ללא צו להוצאות.

ניתן לפרסום ללא פרטים מזהים של הצדדים.

ניתן היום, ו' באלול התשע"ג, 12 באוגוסט 2013, בהעדר הצדדים.

השופט אסף זגורי

